

Kant

Základy metafyziky mravů, přeložil Ladislav Menzel – Svoboda Praha 1990

(4) *Základy metafyziky mravů* BA 64-67: Má-li tedy existovat nejvyšší praktický princip, který je vzhledem k lidské vůli kategorickým imperativem, musí být takový, který z představy toho, co je nutně účelem pro každého, poněvadž je to účel sám o sobě, tvoří objektivní princip vůle, a proto může sloužit za obecný praktický zákon. Základem tohoto principu je to, že *rozumná přirozenost existuje sama o sobě jako účel*. Tak si nutně člověk představuje své vlastní jsoucno; potud je tedy ono *subjektivním* principem lidského jednání. Ale právě tak si v důsledku téhož rozumového důvodu, který je platný i pro mne, představuje své jsoucno každá jiná bytost, takže je to tedy zároveň i *objektivní* princip, z něhož, jako z nejvyššího praktického základu, musí být odvoditelné všechny zákony vůle. Praktický imperativ lze tedy formulovat takto: *jednej tak, abys používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého vždy jako účel a nikdy pouze jako prostředek*.

(5) *Metafyzika mravů* AB 27 n.: Osoba je takový subjekt, jehož činy jsou schopny přičítání. Mravní osobnost tedy není nic jiného než svoboda rozumové bytosti pod mravními zákony (psychologická osobnost je pouze schopnost uvědomovat si sama sebe v různých stavech, identitu své existence). Z toho plyne, že osoba nepodléhá žádným jiným zákonům než těm, které dává sama sobě (buďto sama nebo alespoň zároveň s jinými).

(6) *Antropologie* § 1 (BA 3-4): To, že člověk může mít ve své představě Já, ho nekonečně pozdvihuje nad všechny jiné bytosti žijící na zemi. Tím je osobou a, na základě jednoty vědomí, při všech změnách, které se s ním mohou dít, jednou a toutéž osobou, tj. bytostí, jež se svým postavením a důstojností zcela odlišuje od věcí a rovněž od nerozumných zvířat, s nimiž může nakládat po libosti; dokonce i když ono Já ještě neumí mluvit, má je přece v myšlenkách: všechny řeči, když mluví v první osobě, přece musí myslet, třebaže toto Já-ství ještě nevyjadřují zvláštním slovem. Neboť touto schopností (totiž myslet) je rozum. Zvláštní však je, že dítě, které už dovede dosti dobře mluvit, přece začíná užívat slova Já dosti pozdě (asi po roce). Předtím o sobě mluví dlouho ve třetí osobě (David chce jíst, chce mít atd.). A když začne říkat Já, jako by mu vzešlo nějaké světlo. A potom se nikdy nevrací k dřívějšímu vyjadřování. – Předtím se pouze cítilo sebou samým, teď myslí samo sebe. – Vysvětlení tohoto jevu může být pro antropologa dosti obtížné.